

Dit wetsvoorstel getuigd van weinig kennis over het stikstofdossier. Er kan geen wetgeving uitgevoerd worden als de doelen onhaalbaar zijn. Als dit wetsvoorstel wordt aangenomen dan houdt dit in dat er een hele generatie jonge boeren hun agrarische opleiding voor niets heeft gevolgd en/of aan het volgen is. Het is nu al niet meer mogelijk om voldoende hypotheek te krijgen voor een bedrijfsovername, enerzijds omdat de PAS meldingen een illegale status hebben gekregen door overheids handelen en anderzijds omdat de uitgegeven NB vergunningen te dicht op de N2000 gebieden liggen, waardoor het bedrijf niets meer waard is geworden. Nu wordt onder de noemer van 'natuur' boeren groen ingeruild voor industrie grijs en zonneweiden. Het hart van de Nederlandse zuivelindustrie wordt binnenkort verplaatst naar Hongarije (buurland van Oekraïne). Dit zijn nu al de gevolgen van onbetrouwbaar en niet op feiten gebaseerd overheidsbeleid. Jullie wensen zo hard een 'duurzaam' Nederland, maar hoe duurzaam is het als Nederlands personeel wordt ingeruild voor oost-europees personeel, als Nederlandse boeren/voedsel wordt ingeruild voor oost-europees voedsel en boeren. Ik neem het de 2e kamerleden kwalijk dat zij hun carrière belangrijker vinden dan op feiten gebaseerd beleid, ik neem het ze kwalijk dat zij voor lange tijd een hele bevolkingsgroep in onzekerheid laten zitten, ik neem het ze kwalijk dat zij mee werken aan een wet die grote negatieve gevolgen heeft voor een groot deel van Nederland(ja, naast de stad bestaat er ook nog iets van het platteland!) en dat deze wet met grote haast door de kamers wordt gepusht in crisistijd. Als ik dan als kleinschalige grondgebonden boerin strijdt voor mijn bestaan(wij zitten al vanaf 1853 op deze plek en sinds 2004tegenover een n2000 gebied, waarvan toen de politieke bestuurders op ons hart drukte dat deze status geen gevolgen zou hebben voor onze bedrijfsvoering), er een minister van landbouw met droge ogen beweerd dat die radicale boeren niet alle boeren vertegenwoordigen en eigenlijk voor niets aan het demonstreren zijn, want die Wet komt er toch wel..nee minister Schouten, als wij demonstreren tegen een Wet waarvan wij de gevolgen al voelen en weten dat wij niet meer gewenst in Nederland zijn, sta ik daar met mijn gezin, met mijn jonge kinderen, zij aan zij met mijn (biologisch dynamische) buurman, met een jonge scholiere van Dronten, met een zwangere geitenboerin. Afgezien van een enkele hobbyboer of boer die korter dan 10 jaar een proef aan het uitvoeren is, ken ik geen enkele boer die voor dit beleid is! We kunnen niet allemaal op de trekker stappen, maar iedereen probeert op zijn/haar manier duidelijk te maken dat u, minister Schouten een hele grote fout maakt met dit beleid. Daarnaast, ik weet dat deze woorden geen enkel effect hebben, maar ik wil het toch gezegd hebben, 'zeg ik mijn vertrouwen op in 'niet meer onze' minister van Landbouw', ook wens ik een onderzoek naar belangenverstrengeling tussen LNV medewerkers en TBO's en de NZO.

Onderstaand nog wat open vragen, het lijkt mij dat deze eerst beantwoord moeten worden, voordat we überhaupt zoveel geld(ik zeg het nog eens) in crisistijd!! gaan uitgeven, zonder dat het effect op de natuur(want daar draait het toch om?!) weten. Wellicht heeft het uitroeien van de agrarische sector wel het tegenovergestelde effect, welke gronden gaan al die voor de gezondheid schadelijke Nox van de industrie nu opnemen, als daar geen vruchtbare landbouwgrond meer ligt, maar huizen worden gebouwd of zonnepanelen liggen? Welke sector gaat al die NH3 uitstoot van de duizenden ganzen opnemen?(oja, dom van mij, die ganzen tellen we gewoon niet mee, want als we iets niet meetellen, dan heeft het ook geen effect op de stikstofgevoelige hexagonen..)net als Lelystad airport.. daar maken we ook even een mooie rekensom en klaar is Kees!

Gegroet, een boerin die hoopt dat haar kinderen en kleinkinderen gezond Nederlands geproduceerd voedsel(groente, vlees, en zuivel) over 20 jaar nog in de Nederlandse

supermarkt kunnen vinden en diep in mijn hart hoop ik nog mee te maken dat de politici die met deze Wet meegaan, gestraft gaan worden. Vroeger werden de oorlogen om land op het veld uitgespeeld, nu met onhaalbare doelen en beroepsverboden(ja ,deze is ingetrokken, wat een doorzichtig 'spel) in niet op feiten gebaseerde Wetten, gesteund door zwartmakerij door de media en activistische politici.

Melk van het Noorden

Veelkoppig stikstofmonster drijft boer tot wanhoop

-11 december 2020

Het stikstofdossier is uitgegroeid tot een veelkoppig monster dat boeren tot wanhoop drijft. Zoveel vragen, zoveel niet antwoorden, zoveel aannames die als zekerheden worden gepresenteerd. Het is om knettergek van te worden. Ongeloof, diep wantrouwen en apathie vechten om voorrang.

De landbouwsector is er zó ontzettend klaar mee, het zich nu al anderhalf jaar voortslepende stikstofdossier. Wanbeleid, rechtsongelijkheid, verkeerde aannames, onbewezen modelberekeningen, misbruik van cijfers om boeren het land uit te jagen, landjepik om meer wegen en woningen te kunnen bouwen, al deze termen kwamen voorbij om het dossier te duiden. Wie in de materie duikt, moet concluderen dat er veel reden is voor wantrouwen. Zonder de pretentie compleet te zijn, probeerde Melk van het Noorden een aantal grote vraagtekens op een rij te zetten.

Zijn boeren de grote stikstofboosdoeners?

Het RIVM heeft berekend dat 46% van de stikstofuitstoot op het conto komt van de veehouderij. Wanneer alleen wordt gekeken naar de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden ligt, dan komt de bijdrage van de landbouw op 41%, verkeer op 11%, industrie en gebouwde omgeving op 8% en ammoniak uit zee op 4%. De stikstofdepositie uit het

buitenland wordt berekend op 35%.

Deze percentages zijn gebaseerd op doorrekeningen van stikstofuitstoot met rekenmodel Aerius. Maar juist dit rekenmodel staat stevig ter discussie. Een ander kritiekpunt uit de landbouw op de gehanteerde methode is deze: het RIVM meet alleen de

luchtconcentraties die vervolgens in rekenmodellen worden verwerkt om de neerslag te bepalen. Daarin wordt niet meegenomen dat de landbouw ook weer stikstof opneemt, doordat gras en gewas het als gratis meststof benutten.

Wordt het stikstofbeleid gemaakt op harde feiten?

De overheid maakt beleid op grond van rekenmodel Aerius. Dit model is nooit getoetst met metingen. Uit diverse studies blijkt dat de inschattingen op basis van Aerius er 30 tot 100%

naast kunnen zitten. Volgens sommige deskundigen blijft de stikstof veel dicht bij de bron dan de modellen inschatten. Andere deskundigen komen weer met hele andere theorieën. Wie het weet, mag het zeggen.

Het gebrek aan uniformiteit in opvatting voedt de bodem voor conclusies dat stikstof vooral een van achter een bureau bedacht probleem is. In opdracht van Mesdag Zuivelfonds doet de Universiteit van Amsterdam daarom nu onderzoek naar de daadwerkelijke neerslag van stikstof op natuurgebieden. Daarbij wordt gewerkt met verschillende meetmethoden en met 'gemerkte stikstof' (isotopen). Dat maakt het mogelijk om de herkomst van de stikstofdepositie te bepalen: uit de landbouw, (vlieg) verkeer en industrie of de natuur zelf. Uitkomsten en conclusies zijn er pas in 2023. Dan is het stikstofbeleid al lang en breed wettelijk vastgelegd.

Waarom niet meten met meerdere modellen?

Diverse landen in Europa gebruiken een combinatie van de modellen Lotos-Euros en Emep om de stikstofdepositie door te rekenen. In vergelijking met Aerius vliegt in bijvoorbeeld het Lotos-model meer ammoniak naar het buitenland en komt er minder ammoniak vanuit de Nederlandse landbouw op Nederlandse natuurgebieden terecht. Wie er gelijk heeft?

Zeg het maar. Wanneer LNV dit model ook zou gebruiken, is de benodigde reductie voor 2030 voor de landbouw nu al behaald, blijkt uit berekeningen van de stichting Agrifacts (zie tabel op verderop). Zelfs de door de regering ingeschakelde deskundigencommissie

Hordijk adviseert de minister om meerdere modellen te gebruiken en zich niet alleen op Aerius te baseren. 'Het stikstofbeleid is te complex en de onzekerheden in dit model te groot om het beleid hier aan op te hangen', aldus deze commissie.

Ondanks dit dringende advies en meerdere Kamervragen blijft de minister op haar standpunt: 'Aerius is niet perfect, maar wel het beste model dat we hebben op dit moment.'

Meerdere modellen gebruiken gaat dus niet gebeuren, tenzij de Tweede en Eerste Kamer de minister nog kunnen tegenhouden.

'MEER AANBOD DAN VRAAG NAAR STIKSTOF'

'Er is voorlopig meer aanbod dan vraag naar stikstofrechten.' Dat zegt Ids Schaap van handelsbedrijf [Fosfaatrecht.nu](https://fosfaatrecht.nu). Hij heeft een nieuwe site in de maak, [Stikstofrecht.nu](https://stikstofrecht.nu). Deze lanceert hij zodra de provincie Fryslân duidelijkheid geeft over de regels rondom extern salderen. Die duidelijkheid wordt half december verwacht.

Extern salderen is in verschillende provincies al toegestaan, waaronder Flevoland en Groningen. Extern salderen betekent dat bedrijven die een fabriek willen bouwen of een weg aan willen leggen stikstofrechten kunnen kopen van melkvee-, pluimvee- of varkensbedrijven. Provincie Fryslân wil pas extern salderen toestaan nadat de Tweede Kamer half december de stikstofwet behandelt.

Schaap geeft aan dat bedrijven en melkveehouders nu al vraag en aanbod aan hem kunnen doorgeven. [Stikstofrecht.nu](https://stikstofrecht.nu) kan vraag en aanbod per postcodegebied koppelen. Een ingebouwd rekensysteem zorgt er bovendien voor dat bedrijven in één oogopslag kunnen

zien hoeveel depositiewinst de aankoop van stikstofrechten exact oplevert. Zodra de handel in rechten in in meerdere provincies van start gaat, gaat de site Stikstofrecht.nu ook de lucht in.

Klopt het dat Natura 2000-gebieden 'stiekem' groter zijn gemaakt?

Alle stikstofgevoelige natuur in Nederland is vastgelegd op de natuurkaart in rekenmodel Aerius. Dat vastleggen gebeurt in hexagonalen, hectares in de vorm van een honingraat. Maar bij het testen van de nieuwe versie van Aerius kwam Stichting Agri Facts erachter

dat er sinds 1 januari 2017 ineens heel veel stikstofgevoelige hexagonalen zijn bijgetekend in Aerius. Het gebeurde zonder dat boeren wiens land het betreft of die met hun land in de buurt zitten van deze nieuwe natuur er weet van hadden. Zo zijn deze boerderijen

ineens piekbelaster geworden voor de stikstofregulering.

Je zou zeggen: voor het aanwijzen van nieuwe stukken stikstofgevoelige natuur gelden procedures, met openbare stukken en inspraakrondes. Maar daar is geen sprake van. Natuurorganisaties zelf kunnen de natuurkaarten in Aerius naar eigen believen actualiseren, zonder dat daar enige controle op is. Op deze wijze is het areaal stikstofgevoelige natuur in de afgelopen drie jaar jaar bijna verdubbeld in Aerius. 'Ik zou niet weten hoe ik moet controleren of de stikstofgevoelige natuur bij mij in de buurt goed is ingetekend. Toch vindt de minister dat boeren en burgers zelf moeten opletten of de gegevens in het Aerius-model kloppen. En als zij fouten ontdekken, kunnen zij dat melden bij de provincie. Ik ben benieuwd of de Tweede Kamer ook vindt dat een overheid boeren niet hoeft te informeren, maar zonder meer stikstofgevoelige natuur op hun land mag intekenen', is de conclusie van een verbijsterde Jaap Haanstra, voorzitter

van de stichting Agri Facts.

Minister Schouten ontkent en spreekt van transparantie. Maar in de regio's weten vaak woedende en soms wanhopige boeren van niets. Datzelfde geldt voor Statenleden bij provincies. Wel op de hoogte blijken de partijen die geld verdienen aan stikstofgevoelige natuur.

Wordt de stikstofuitstoot van verkeer anders ingerekend dan de uitstoot van landbouw?

Ja, dat wordt het. Wanneer een weg wordt aangelegd of verbreed, worden alleen de stikstofoxiden die binnen 5 kilometer van die weg neerdalen meegeteld. Terwijl bij landbouw de uitstoot over veel grotere afstanden worden meegerekend. Dat is raar, vindt

ook de eerder genoemde Commissie Hordijk, die daar in opdracht van de landbouwminister onderzoek naar deed. Toch wordt tot op heden aan deze rekenwijze vastgehouden. Omdat volgens het RIVM het opvolgen van het advies leidt tot onvoldoende nauwkeurige resultaten.

Een ander punt van de boeren is dat van vliegverkeer alleen de stikstofuitstoot van het opstijgen en dalen meetelt. Op het moment dat vliegtuig in de lucht is en boven

Nederland vliegt, wordt die uitstoot niet meer meegeteld. En stoot je NOx uit door middel van een hoge schoorsteen dan telt dat ook bijna niet meer mee. Verder is er ergernis bij

boeren dat duizenden grote en kleine industriële bedrijven niet over een Natuurbeschermingswetvergunning beschikken, terwijl deze bedrijven ook gewoon stikstof uitstoten.

Is de opkoopregeling van landbouwbedrijven vrijwillig?

Per 1 november is de provinciale opkoopregeling bekendgemaakt door het ministerie van LNV. Deze opkoopregeling is op vrijwillige basis. De regeling geldt alleen voor veehouderijbedrijven waarbij de stikstofdepositie het afgelopen jaar meer dan 2 mol per hectare per jaar was. Maar hoe vrijwillig is vrijwillig? In de regeling van minister Schouten staat letterlijk: 'Een onteigeningsprocedure wordt pas ingezet nadat de overheid heeft gepoogd het onroerend goed op minnelijke wijze te verwerven'. Ook is een bedrijf door het natuuretiket dat erop zit in de afgelopen jaren al fors minder waard geworden. Het zou, zo stelt de landbouwsector, eerlijk geweest zijn om de waarde van een bedrijf te bepalen op de vrije markt in het geval er geen overheidsingrijpen was geweest.

Landbouwminister Carola Schouten wil wettelijk vastleggen dat de natuur herstelt en de uitstoot en neerslag van stikstof dalen, dit alles mét resultaatverplichting. In 2030 moeten op 50 procent van de 161 Natura 2000-gebieden de kritische depositiewaarden gehaald zijn, dit komt erop neer dat de landbouw de stikstofuitstoot met 26 procent moet reduceren in de komende tien jaar. Voor het Nederlandse stikstofbeleid is rekenmodel Aerius/OPS leidend. Op basis van dit model moet de landbouw haar stikstofdepositie gemiddeld met 141,71 mol/ha terugbrengen om het stikstofdoel voor 2030 te halen. Zou Nederland rekenen met het Europese beleidsmodel Lotos-Euros/ Emep, dan zou het doel voor 2030 nu al zijn gehaald. Het geeft aan hoe zeer de stikstofdiscussie een politiek item is: de gekozen uitgangspunten bepalen of er wel of niet iets moet gebeuren. Figuur 1 toont de stikstofdepositie op Nederland naar herkomst, berekend met respectievelijk het Nederlandse (Aerius/OPS) en Europese (Lotos-Euros/Emep) beleidsmodel. Figuur 2 toont de stikstofopgave voor de landbouw tot 2030, berekend met Aerius/OPS resp. Lotos-Euros/Emep. Figuur 2 geeft aan dat het doel met het Europese rekenmodel al was gehaald. Bron: Stichting Agri Facts

Waarom niet anders kijken naar het probleem?

De vraag rijst waarom de oplossing wordt gezocht in een miljardenpakket, dat het stikstofprobleem maar ten dele oplost. Waarom niet kiezen voor 'anders kijken' naar het probleem: enkele minder rendabele natuurgebieden schrappen óf de kritische depositiewaarden iets verhogen, zodat ze hetzelfde niveau hebben als bijvoorbeeld Duitsland hanteert?

Maar volgens Schouten kan het eerste alleen als er bij de aanwijzing van een natuurgebied wetenschappelijke of administratieve fouten zijn gemaakt óf wanneer een gebied er qua natuur dermate slecht voor staat dat van herstel geen sprake meer kan zijn. Volgens Schouten is daar geen sprake van en dus wordt afgeraden om bij een van de 161 aangewezen Natura 2000-gebieden de beschermende status weg te halen. Het verhogen

van de kritische stikstofdepositiewaarden van de natuurgebieden kan volgens Schouten evenmin. Mag niet van Brussel, is steevast het antwoord.

Dat er blijkbaar niks kan en niks gedaan wordt met door boeren zelf aangedragen oplossingen, voedt het toch al diepe wantrouwen bij boerenorganisaties dat het in Den

Haag niet zo zeer een kwestie is van niet kunnen, maar veel meer van niet willen. Agrarische belangengroepen hebben de minister een ultimatum gesteld om met oplossingen te komen voor de PAS-melders. Ook de juridische houdbaarheid van diverse onderdelen staat onder druk. Milieuclub Mobilisation for the Environment (MOB), de club van Johan Vollenbroek die het Nederlandse stikstofbeleid vorig jaar met succes aanvocht, heeft al aangegeven dit opnieuw te doen, onder andere omdat het systeem van extern salderen juridisch onhoudbaar zou zijn.

Half december wordt de stikstofwet behandeld in de Tweede Kamer. Schouten wil de wet nog voor het kerstreces door de Eerste en Tweede Kamer krijgen. Of er een meerderheid is voor de wet, is nog de vraag.

Nico Gerrits: 'Verborgene agenda LNV en natuurorganisatie'

De verborgene agenda van LNV en natuurorganisaties loopt als een dikke rode draad door het Natura 2000-beleid en de € 6 miljard die het rijk wil investeren, zullen niet helpen om de natuur te verbeteren. Dat zegt Nico Gerrits, die zich als biofysicus en consultant Natuurwetgeving al twintig jaar in de materie verdiept.

Nico Gerrits waarschuwde boerenbelangenbehartigers en de Tweede Kamer jaren geleden al voor de stikstofproblemen waar Nederland nu mee kampt. Hij was destijds directeur van bureau INCAconsult en verdiepte zich in het Natura 2000-dossier. Het was de periode dat Nederland bezig was de richtlijnen vanuit Brussel om te zetten in Nederlandse wetgeving. Gerrits zag van dichtbij dat een groep LNV-ambtenaren samen met Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten meer gebieden aanwees dan de Europese Commissie vroeg. Ook werden gebieden aangewezen op oneigenlijke gronden. Volgens Gerrits is de insteek van LNV-ambtenaren op het ministerie onveranderd gebleven.

Geld voor natuur binnenhalen

Wat die verborgene agenda van LNV en de TBO's is? 'Meer grond om 'hun' ambities voor meer natuur en daarmee meer geld binnen te halen', stelt Gerrits. Hij komt op basis van maandenlange analyse van modellen en metingen tot de conclusie dat de stikstofdepositie maximaal 10 kilo N per hectare per jaar kan bedragen. 'Daar kan elk habitatype tegen. En dat blijkt, want de kwaliteit van die typen is van 2004 op 2018 niet verslechterd maar verbeterd, met name die van de meest stikstofgevoelige typen.'

Gerrits heeft zijn bevindingen in een uitgebreid document gepubliceerd op www.foodlog.nl. Hij stelt dat de schaamteloosheid van de agenda van LNV en de natuurorganisaties als een dikke rode draad door de afgelopen twintig jaar loopt. 'Voor mensen die het dossier niet permanent volgen, is dat moeilijk te ontdekken omdat er een salamitactiek aan ten grondslag ligt. Stapje voor stapje en als er tegenstand komt pas op de plaats maken, de Tweede Kamer met een kluitje het riet insturen en wachten tot het over is.'

Natuur haalt schouders op

Volgens Gerrits resulteert uitkoop van boerderijen hooguit een marginaal effect op de atmosferische concentratie boven Nederland van NH₃, stikstof in de vorm van ammoniak. 'Het heeft wel een ander effect, het speelt grond vrij voor een politieke agenda: toekomstige uitbreidingen van woningen, wegen én de ontwikkeling van nieuwe natuur.' Hij zegt verder: 'Willekeurig ergens stikstof opkopen verandert chemisch niets aan het schadelijke effect van een plan of project. Dit externe salderen is slechts een administratieve oplossing waar de natuur helaas haar schouders over zal ophalen. Bovendien is extern salderen juridisch onhoudbaar vanwege strijdigheid met Europese richtlijnen.'

Gerrits ontkent niet dat er een stikstofprobleem is. 'Het behoeft geen enkele discussie dat het gewenst is om de emissies van ammoniak (NH₃) en stikstofoxiden (NO_x) terug te dringen. De reactie tussen deze gassen tot ammoniumnitraat (NH₄NO₃) kan aanzienlijk bijdragen aan de vorming van fijnstof. Te hoge concentraties daarvan leiden tot gezondheidsschade.' Dus dat er iets moet gebeuren, bijvoorbeeld een verkleining van de veestapel, blijft voor hem overeind. 'Maar dan wel graag op basis van goede argumenten in plaats van valse.'

[Outlook voor Android downloaden](#)